

Balınanın ölümü

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Ölüp ölmeyeceğinizi henüz bilmiyoruz; çünkü, vurduğunuz karadan yeneden denize dönmeniz için 'çalışılıyor'. Başarırsa ayrıldığınız sürüye katılacaksınız.

Yolunuzu yitirmişsiniz, çekilmiş bir denizin kumları üstünde acılar içinde ve çaresizliğinize kahrederek bekliyorsunuz. Anlaşıldığı kadarıyla küskünlük, kırgınlık yorgunlukları denize dönmenize engel oluyor. İntihar eğilimi taşıdığınız da biliniyor. O dev gibi, görkemli yaratıklar olarak, bazen bilerek ve isteyerek denizden uzaklaşıp, kumların üstünde kendi sonlarınızı onurla mühürlüyorsunuz.

Acılar içindesiniz, biliyorum. Ama ben de öyleyim. İnsanlık yeni bir bilincin itkisiyle sizi, deniz krallarını, yaşatmaya çalışırken çekilen bir fotoğraf, bizim, yani insanların, yücelik duygusuyla, her şeyden bir pay çıkarmaya çalışan en zavallı halimizi birlikte saptıyor. Ona baktıkça tiksiniyorum.

İlk bakışta, fotoğrafın çerçevesiyle ters dönmüş bir dağ yamacını andıran kuyruğunuz arasındaki bölmede, sırtında çantasıyla duran kız çocuğu da yardıma koşmuş, çabalayan gönüllülerden birisi sanılıyor. Sizin, söylemeye utanıyorum fakat, o 'zelil' halinizin göze çarptığı anda uyandırdığı ve ancak bir deniz dibi göçüğü karşısında duyulabilecek derin endişeyle sarsılırken o çocuğun ordada bulunmasından bir ferahlık duyduğumu saklamayacağım. Ama biraz daha dikkatlice bakınca işin insanı iliklerine kadar ürperten alçakça vahametini anlamakta gecikmedim: Çocuk orada fotoğraf çektiirmek için durmaktaydı ve birisi, imparatorluğunuzdan, yani özgürlüğünüzden kopup düşkünlüğün pençesine savrulmuş balınayı, sizi, bir fırsat, bir oyuncak gibi kullanmaktaydı. Utancımdan yerin dibine geçtiğimi itiraf ederim!

Bilmiyorum, nasıl bir duygudur bu? 'Eşref mahluk' denilen insan, o yanardağ sakallı felsefecinin yalnızca bir kesim için söylediği sözü mutlaka kendisini tanımlayan bir gerçekliğe dönüştürmek ve 'kendisinden güçlüler karşısında köle, kendisinden zayıflar karşısında zalim' olmak zorunda mıdır? Ama hep böyle olmuştur; peşinde koşulan her çıkarın aslında erdemin, soyluluk duygusunun, onurun tükendiği nokta olduğu hiç anımsanmamıştır. Tutsak ettiğimiz her şeyle birlikte aslında kendimizi tutsak ettiğimizi bilememişizdir.

Yalnızca şairlerdir bir dünyanın yıkılmasına ağıt yakanlar. Bundan çok zamanlar önce onurunu bembeyaz görkeminde saklayan albatrosalar da aynı tükenmişlik akıbetine uğradılar. Yalnızca o ruhu sürekli kanayan şair onları gördü ve ilendi: "Sen ey kanatlı yolcu, bir zamanlar ne güzel din! / Bak gaganı dürtüyor hoyrat tayfanın biri, / Ya öteki bilir mi bu hale nasıl geldin, / Topallayıp öykünüyor uçtuğu günleri." "Bulutlardan toprağa sürgün ece" olan o ozan, albatrosaları yazarken, bir başkası "Yarılsın artık bu tekne, alsın beni deniz" diye haykıran, "Gördüm şimşekle çatlayıp yarılan gökleri / Girdapları, hortumu; benden sorun akşamı, / Bir güvercin sürüsü gibi savrulan fecri. / İnsana sır olanı, gördüğüm demler oldu" diyen ve en nihayet "Doyurmaz artık beni bayraklar, bandıralar; / Mahkûm gemilerinin sularında yüzemem" diyerek yazgısına yakaran tutsak 'sarhoş gemi'nin izini sürmemiş miydi?

Yalnızca siz balınalar, albatrosalar değil, yeryüzü hükümdarları da aynı sancıyı çok farklı biçimlerde çekmişlerdi ve gene ozanlardı onların bu derin acısını taşın kazın. Çünkü onlar "Ben Sultan Mehmet, Avni, tuğlarla yüce" diyen bir padişahın "Bir resimde kaldım cüce, ben değilim, / sarıgım, soğuk kürküm, kokusuz gülüm, / Ararım, aranırım yerde delice" diye içlenmesine kayıtsız kalamazlardı.

Kumların üstünde duran size bakıyorum ve kavrularak anımsayıp anlıyorum o Pantehon'daki Ölü'nün söylediklerini: "Kral olmak önemli değil diyordu insan bir krallık kurmalı..." O yüreği yaralı şair de buna benzer bir şeyi söylemişti, anımsayın: "Denizin üstünde ala bulut / yüzünde gümüş gemi / içinde sarı balık / dibinde mavi yosun / kıyıda bir çıplak adam durmuş düşünür. / Bulut mu olsam, / gemi mi yoksa, / balık mı olsam, / yosun mu yoksa / Ne o, ne o, ne o. / Deniz olunmalı oğlum, / bulutuyla, gemisiyle, balığıyla, yosunuyla."

Ne kadar doğru; kendi beninin özgürlüğünde yitemedikten sonra neye yarar güç, iktidar, görkem? Hem, o, dolaşık bakışlarını devirerek bize bakan şair, "Ömründe bir kere uçanlar / bir daha yeryüzüne dönmemeli / ya güneş yakmalı ya yıldırım / ya sıcak yağmurlarda erimeli" demiyor muydu?

Bu sözü duyun! Kımıldayın. Sizi tanıdım: Bobby Dick'siniz. Biliyorum, yaşlı ve yorgunsunuz. İsterseniz sonra hemen ölün, ama mutlaka denize dönün. Yoksa insanlar sizi maskara yerine koyarak Kaptan Ahab'ın intikamını mutlaka alacaklardır!